

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
Izglītības zinātņu un psiholoģijas fakultāte
Īsā cikla profesionālās augstākās izglītības programma
„Pirmsskolas skolotājs”

TERĒZE SEDLENIECE

**5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmes sekmēšana pirmsskolas
izglītības iestādē**

Kvalifikācijas darbs

Darba vadītājs

Akadēmiskais amats

Zinātniskais /
akadēmiskais grāds

Vārds, uzvārds

Paraksts

RĪGA 2025

Anotācija

Kvalifikācijas darba tēma: 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmes sekmēšana pirmsskolas izglītības iestādē

Darba autore: Terēze Sedleniece

Pētījuma mērķis: sekmēt 5–6 gadu vecu bērnu lasītprasmi izglītības iestādē.

Pētījuma saturs: Pētījums ilga 6 nedēļas, kuru laikā tika izspēlētas dažādas spēles. Pirms pētījuma un pēc pētījuma tika veikts bērnu lasītprasmes novērtējums saskaņā ar iepriekš izstrādātiem kritērijiem. Pētījuma beigās tika veikts bērnu novērtējums, bet rezultāti tika salīdzināti.

Rezultāti: tika sasniegts pētījuma mērķis un tika atbildēts uz pētījuma jautājumiem. Lai sekmētu 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmi pirmsskolas izglītības iestādē, ir nepieciešams nodrošināt mērķtiecīgu un sistemātisku pieeju. Būtiska ir arī pedagogu profesionālā kompetence, interese strādāt ar bērniem, kā arī iespējas individuāli pielāgot uzdevumus bērna vajadzībām un attīstības līmenim. Lasītprasmi var sekmēt, izmantojot dažādas metodes un rotaļas, piemēram, skaņu un burtu spēles, attēlu un teksta savienošanas uzdevumi, stāstu veidošana pēc attēliem, burtu un zilbju puzzles u.c.

Kvalifikācijas darbs sastāv no 31 lpp. Tas ietver 6 attēlus, 4 tabulas. Tā tapšanā tika izmantoti 42 literatūras avoti.

Atslēgvārdi: attīstība, bērni, lasītprasme, lasīšana, pedagogi, pirmsskola

Annotation

Thesis topic: Promoting reading skills in 5-6 year old children in a preschool

Author of the thesis: Terēze Sedleniece

Goal of the thesis: to promote reading literacy of 5-6 year old children in an educational institution.

Content of the study: The study lasted 6 weeks, during which various games were played. Before and after the study, children's reading literacy was assessed according to previously developed criteria. At the end of the study, children were assessed, and the results were compared.

Results: the research objective was achieved and the research questions were answered. In order to promote the reading literacy of 5-6 year old children in a preschool educational institution, it is necessary to ensure a targeted and systematic approach. The professional competence of educators, interest in working with children, as well as the ability to individually adapt tasks to the needs and development level of the child are also essential. Reading literacy can be promoted using various methods and games, such as sound and letter games, picture and text connection tasks, creating stories based on pictures, letter and syllable puzzles, etc.

The qualification work consists of 31 pages. It includes 6 pictures, 4 tables. 42 sources were used in its creation.

Keywords: development, children, reading literacy, reading, educators, preschool

Satura rādītājs

Ievads.....	5
1. Teorētiskās nostādnes par 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmi	7
1.1. Lasītprasmes jēdziena skaidrojums un raksturojums	7
1.2. 5-6 gadu vecu bērnu sasniedzamie rezultāti lasītprasmē.....	10
1.3. 5-6 gadu vecu bērnu attīstības raksturojums	11
1.4. Metodes un paņēmieni 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmes attīstīšanai	13
2. Praktiskais pētījums par 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmes sekmēšanu.....	16
2.1. Pētījuma metodoloģija un organizācija	16
2.2. 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmes izpēte	18
2.3. Izmēģinājuma darbība 5-6 gadus vecu bērnu lasītprasmes sekmēšanai.....	20
2.4. Iegūto rezultātu apkopojums un analīze	25
Secinājumi	27
Priekšlikumi.....	28
Literatūras un avotu saraksts	29

Ievads

Mūsdienu pirmsskolas izglītība galvenokārt fokusējas ne tikai uz vispusīga bērna attīstību, bet arī uz viņa tālākās izglītības sagatavošanu. Tas nozīmē, ka pirmsskolas izglītības iegūšana ir viens no būtiskākajiem priekšnosacījumiem veiksmīgai mācību uzsākšanai skolā. Tas nozīmē, ka būtiska nozīme ir arī attīstītai lasītprasmei.

Darba autorei ir jāpiebilst, ka Latvijā lasītprasmes attīstības jomā ir daudz ko darīt, uz ko norāda arī Starptautiskais lasītprasmes novērtēšanas pētījums PIRLS 2021. Pētījumā tika noskaidrots, ka nelielam 4.klases skolēnu skaitam (kas veidoja aptuveni 8%) ir augstākais lasītprasmes līmenis. Turklāt, pētījumā tika noskaidrots, ka 6% skolēnu lasītprasmes līmenis ir zem zemākā (Zariņa, 2025).

OECD PISA 2022.gada dati norādīja, ka tikai 4% Latvijas 9.klašu skolēnu sasniedza augstāko lasītprasmes novērtējumu (Zariņa, 2025). Savukārt, tikai 25% skolēnu nevarēja tikt galā ar vienkāršiem lasīšanas uzdevumiem, kuri bija paredzēti vidējam līmenim (Zariņa, 2025). Tāpat pētījumā tika noskaidrots, ka Latvijā tikai 16% 4.klases skolēnu ļoti patīk lasīt. Pēc darba autores domām, tas ir ļoti zems skaitlis, kas norāda uz būtiskām problēmām izglītībā. Arī pēc vairāku pedagogu domām tas ir maz. Šāds viedoklis tika izveidots, pamatojoties uz vidējiem Eiropas rādītājiem (Zariņa, 2025).

Darba autorei ir jāatzīmē, ka lasītprasme attīstās jau agrīnā vecumā. Tā ir cieši saistīta ar valodas, domāšanas un uztveres attīstību. Tāpēc ir nepieciešams savlaicīgi ieviest pedagoģiski pamatotas un bērna attīstības vecumposmam atbilstošas metodes. Tas veicinātu lasītprasmes apgūšanu.

Līdz ar to lasītprasmes attīstība ir viens no galvenajiem veiksmīgas kognitīvas un intelektuālās attīstības rādītājiem. Lasītprasme sniedz iespēju piekļūt informācijai un zināšanām, kā arī veido pamatu turpmākai izglītībai un iekļaušanai sabiedrībā (Snow, Burns, Griffin, 1998). Pirmsskolas vecums, īpaši 4-6 gadu vecuma posms, ir svarīgs periods, kurā attīstās vairāki priekšnoteikumi, kas sekmē lasīšanas apgūšanu – burtu atpazīšana, vārdu krājums un izpratne par valodas struktūru (Whitehurst, 1998; Lonigan, Whitehurst, 1998).

Vairāki pētījumi norāda uz to, ka 5-6 gadu vecumposmā bērni paliek gatavāki strukturētai valodas un lasītprasmes apgūšanai. Līdz ar to tieši šajā vecumā izteiktāk attīstās bērna valodas prasmes, uzmanība, koncentrēšanās prasmes, uzmanība un tās noturība (Lonigan, Schatschneider, Westberg, 2008). Tas nozīmē, ka ir nepieciešams ieviest dažādus pasākumus, kuru mērķis būtu sekmēt lasītprasmi. Šāda pieeja veicinātu bērnu motivāciju un interesi, kā arī pozitīvas attieksmes sekmēšanu pret lasīšanu un valodu kopumā.

Darba autorei ir jānorāda, ka pedagoģiskās metodes, kuras ir balstītas uz didaktiskajām spēlēm, tiek uzskatītas par īpaši efektīvām, ko pierāda arī dažādi pētījumi. Arī vide, pēc vairāku pētnieku domām, ieskaitot L. Vigotska, ir ne mazāk svarīga (Zariņa, 2025; Vygotsky, 1978).

Pētījuma objekts ir pirmsskolas pedagoģiskais progress.

Pētījuma priekšmets – 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasme.

Šajā vecumā bērni sāk interesēties par burtiem, vārdiem un to nozīmi, kas rada piemērotu vidi lasītprasmes attīstīšanai: Tādēļ **pētījuma mērķis** ir: sekmēt 5–6 gadu vecu bērnu lasītprasmi izglītības iestādē.

Tika izvirzīti arī sekojoši **pētījuma jautājumi**:

1. Kā sekmējama 5–6 gadu vecu bērnu lasītprasme pirmsskolas izglītības iestādē?
2. Kā, izmantojot konkrētas metodes un paņēmienus, sekmējama 5–6 gadus vecu bērnu lasītprasme pirmsskolas izglītības iestādē?

Lai sasniegtu pētījuma mērķi, tika izvirzīti sekojoši **uzdevumi**:

1. Izzināt teorētiskās nostādnes par 5–6 gadu vecu bērnu lasītprasmi.
2. Raksturot metodes un paņēmienus 5–6 gadu vecu bērnu lasītprasmes sekmēšanā.
3. Veikt praktisko pētījumu par 5–6 gadu vecu bērnu lasītprasmes sekmēšanu.
4. Apkopot un analizēt iegūtos rezultātus.

Pētījumā tiks izmantotas šādas **metodes**:

1. Teorētiskās literatūras apkopojums un analīze.
2. Pedagoģiskais novērojums.
3. Pedagoģiskā izmēģinājuma darbība.
4. Datu apkopojums un analīze.

Pētījuma bāze ir **Rīgas X pirmsskolas izglītības iestāde**, kurā pētījumā piedalījās **5–6 gadus veci bērni**. Bērnu skaits - 9. Pētījums tika veikts, ievērojot bērnu attīstības īpatnības, sadarbībā ar pirmsskolas skolotājām un izmantojot bērniem piemērotas rotaļās un spēlēs balstītas mācību metodes.

1. Teorētiskās nostādnes par 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmi

1.1. Lasītprasmes jēdziena skaidrojums un raksturojums

Jēdziens “lasītprasmē” ir veidots no diviem vārdiem – “lasīt” un “prasmē”. Darba autore norāda, ka saskaņā ar jēdziena definīciju, lasītprasmē ir indivīda spēja atpazīt, saprast un interpretēt rakstīto tekstu. Analizējot šī termina skaidrojumu, citā avotā tika norādīts, ka lasītprasmē tiek definēta kā spēja uztvert, saprast un izteikt rakstu zīmes, tekstu un simbolus (Skujiņa u.c., 2000).

UNESCO skaidrojums norāda, ka lasītprasmē ir spēja atpazīt, saprast, interpretēt, radīt, sazināties un aprēķināt, izmantojot drukāto un rakstīto materiālu dažādos kontekstos (UNESCO, 2004). Savukārt, OECD skaidrojumā tiek norādīts, ka lasītprasmē ir spēja saprast, izmantot, novērtēt un mijiedarboties ar tekstu. Šīs darbības mērķis ir attīstīt zināšanas un līdzdarboties, komunicēt ar citiem cilvēkiem (EOCD, 2019).

Valsts izglītības satura centra (VISC) īstenotā projekta “Kompetenču pieeja mācību saturā” (turpmāk tekstā Skola 2030) tiek norādīts, ka lasītprasmē ietver indivīda spēju lasīt un izprast tekstu, kā arī izmantot šo informāciju, lai atrisinātu kādas problēmas, mācītos, kā arī sazinātos ar citiem cilvēkiem (Skola 2030). Cambridge vārdnīcā ir norādīts, ka lasītprasmē ir spēja lasīt un rakstīt. Tāpat darba autorei ir jānorāda, ka mūsdienās šis termins tiek paplašināts un jau tiek attiecināts ne tikai uz spēju lasīt, bet arī spēju saprast un izmantot rakstīto tekstu.

M.P. Miteva-Teneva (2021) norādīja, ka lasīšana ir spēja uztvert, saprast, izvērtēt un izmantot rakstveida informāciju un zināšanas dažādās situācijās. Lasīšana ietver arī lasītā teksta izprašanu, izmantošanu, kā arī informācijas lietošanu arī mācību procesā (Miteva-Teneva, 2021).

Tāpat ir jānorāda, ka A.Geske un A.Ozola atzīmēja, ka lasītprasmē nav iespējama bez lasīšanas (Geske, Ozola, 2007). Tas nozīmē, ka lasītprasmes ietveros ir nepieciešams iemācīties lasīt, uzlabot un izkopt šīs prasmes. Tas ir nepieciešams, lai lasīšana kļūtu par pašvadītu procesu (Geske, Ozola, 2007; Miteva-Teneva, 2021).

Tas nozīmē, ka bērnam ir nepieciešams apgūt lasīšanas prasmes, kas sekmē arī kognitīvo un intelektuālo darbību. Tikai pēc tam var attīstīties lasītprasmē, kas ir daudz sarežģītāks process, kas ietver vairākas komponentes. Līdz ar to ir jāatzīmē, ka tā ir saistīta ar analīzes, novērtēšanas un izprašanas prasmēm. Tas ietver arī savas attieksmes izpaušanu pret izlasīto, analizēto un izprasto (Rozenfelde, 2017).

F. Ģēģers un K. Millis pētījumos apgalvoja, ka svarīgi lasīšanas aspekti ir acu kustību un redzētā jēgas koordinēšana. Bērniem ir nepieciešams uztvert jēgu un precīzi novērtēt, ko viņš lasa un cik pamatīgi viņš to dara atbilstoši mērķim un nolūkam (Geiger, Millis, 2004).

Darba autorei ir jāpiebilst, ka lasītprasme ir apgūstama prasme. To var attīstīt un izkopt, kas ir jādara visa mūža garumā, sākot no pirmsskolas (Frajs, 2001). Tāpēc tā ir viena no svarīgākajām cilvēka prasmēm, ko viņš apgūst un ko ir nepieciešams turpināt izkopt (Rozenfelde, 2017).

Pirmsskolas ietvaros lasītprasme tiek veidota kā pamats visām pārējām darbībām. Tā sniedz iespēju bērniem izglītoties un attīstīties, lai apgūtu plašo zināšanu un prasmju loku (Pirmsskolas mācību programma 2030). Lasītprasme bērnam sniegs iespēju iekļauties sabiedrībā, labāk komunicēt ar apkārtējiem cilvēkiem. Tā palīdzēs nodrošināt sociālo un ekonomisko pamatu. Bērna nākotnes panākumi arī, iespējams, ir saistīti ar to, cik labi viņš apgūst lasītprasmi. Tas nozīmē, ka jo labāk bērns pirmsskolā apgūs lasīšanu, jo labāk viņam veiksies mācību vidē (Riley, 2006).

Lasītprasme sastāv no 5 pamatkomponentēm – fonemātiskā dzirde, fonika, lasīšanas temps, vārdu krājums, teksta izpratne.

Lasītprasmes pamatkomponentes
Fonemātiskā dzirde
Fonika
Lasīšanas temps
Vārdu krājums
Teksta izpratne

1.attēls. Lasītprasmes pamatkomponentes (Darba autores veidots)

Fonemātiskā dzirde ir spēja atpazīt un manipulēt ar valodas skaņām – fonēmām. Fonēmas ir mazākās atšķirīgās skaņu vienības runātāja valodā. Fonemātiskā dzirde sniedz iespēju bērniem saprast, kas ir dažādi vārdi, kā arī sadalīt vārdu skaņās, piemēram, *s-u-n-s*. Fonemātika ietekmē to, cik veiksmīgi bērns iemācīsies lasīt. Tāpat tas apzīmē iespēju analizēt skaņas vārdos un atšķirt tās. Fonemātika palīdz izprast to, ka vienu skaņu skaņu var apzīmēt viens vai vairāki burti. Piemēram, vairāki burti var izveidot vienu skaņu (Rozenfelde, 2017).

Līdz ar to darba autorei ir jānorāda, ka, lai veiksmīgi apgūt lasītprasmi, bērnam ir nepieciešams apgūt šīs zināšanas.

Fonika – fonika attiecas uz prasmi sasaistīt burtus ar to atbilstošajām skaņām (Adams, 1990). Tas nozīmē, ka bērnam jau pirmsskolā būtu jāsaprot, ka vārdi veidojas no dažādām skaņām.

Lasīšanas temps – to uzskata par vēl vienu lasīšanas komponenti. To var apzīmēt ar citu jēdzienu jeb lasīšanas tekošumu, plūstamību. Tas nozīmē spēju lasīt tekstu pareizi, ar atbilstošu ātrumu un intonāciju (Kuhn, Stahl, 2003). Ja bērns māc tekoši lasīt, tad viņš ne tikai ir spējīgs atpazīt vārdus, bet arī prot tos savienot plūstošā veidā tā, lai teikums vai teksts nepazaudētu savu loģisko secību.

Darba autore vēlas akcentēt, ka zems lasīšanas temps bieži vien ir saistīts ar grūtībām dekodēt vārdus. Tas ietekmē vārdu un teksta izpratni, kas nozīmē to, ka lasītājs koncentrējas uz atsevišķu vārdu izprašanu, nevis uz teikumu vai tekstu kopumā (Kuhn, Stahl, 2003). Tas nozīmē, ka ir lasīšanas temps ir svarīgs starpposms starp mehānisku lasīšanu un teksta izprašanu.

Vārdu krājums – tā ir vēl viena nozīmīga komponente. Tā ir cieši saistīta ar lasītprasmi. Spēja saprast izlasīto ir atkarīga no tā, cik labi bērns pazīst vārdus jeb kāds ir viņa vārdu krājums (Beck, McKeown, Kucan, 2002). Vārdu krājums pirmsskolā ir ļoti svarīgs – bērns ar tā palīdzību var izteikt savas domas, sajūtas, emocijas, dalīties pieredzē u.c. (Kaņepeja, 2003).

Darba autorei ir jānorāda, ka vārdu krājumu pirmsskolas vecuma bērni var attīstīt dažādos veidos – gan lasot grāmatas, gan komunikācijas laikā ar vienaudžiem un pieaugušajiem. Tāpat viņi var mēģināt atrast un saprast atsevišķu vārdu nozīmi. Tomēr ir svarīgi ne tikai izlasīt un iegaumēt vārdu, bet arī saprast tā nozīmi, sasaistīt ar kontekstu, paplašinot izpratni par tekstu kopumā. Darba autorei ir jānorāda, ka, jo vairāk bērns zina vārdus, jo vieglāk viņam ir saprast izlasīto, kā arī jo vieglāk viņš var veidot teikumus un atbildēt uz pieaugušo vai vienaudžu jautājumiem.

Teksta izpratne – šī komponente ir saistīta ar iepriekšējo. Tomēr tā ir kompleksa komponente, ko veido vairākas daļas. Lai izprastu tekstu, bērnam ir jāapgūst visi iepriekšējie komponenti (Cain & Oakhill, 2007). Tas nozīmē, ka, ja bērns nesapratīs tekstu, neizpratīs tās jēgu, tad lasīšana kļūs mehāniska un neefektīva. Tas neveicinātu attīstību.

Darba autorei ir jānorāda, ka teksta izpratni veicina dialogs, jautājumu uzdošana, kā arī atkārtota lasīšana, kad pirmo reizi bērns var izlasīt tekstu mehāniski, bet pēc tam iedziļinoties teksta būtībā, jēgā, saprotot tā mērķi un domu.

Darba autorei ir jānorāda, ka katra no komponentēm ir būtiska lasītprasmes sekmēšanai. Lai attīstītu kādu no komponentēm, bērniem ir nepieciešams pielāgots atbalsts un palīdzība.

Tas būtu jāsniedz no pedagogu, ģimenes u.c. iesaistīto personu puses. Tikai tādā veidā tiks sekmēta veiksmīga lasītprasmes apgūšana (Raščevska, Umbraško, Vabale, Orlovska, Sokola–Nazarenko, 2019).

Lasītprasme 5-6 gadu vecumā ir viena no svarīgākajām prasmēm (Dzelme, 2022). Tā ir nepieciešama citu ne mazāk svarīgu jomu apgūšanai. Rezultātā lasītprasmei tiek pievērsta īpaša uzmanība. Tiek pausts uzskats, ka lasītprasme ir viens no rādītājiem, kas parāda bērna sagatavotību tālākajiem izglītības posmiem (Pirmsskolas izglītības programma Skola2030). Nākamās apakšnodaļas ietvaros darba autore izpētīja 5-6 gadu vecu bērnu sasniedzamos rezultātus lasītprasmē.

1.2. 5-6 gadu vecu bērnu sasniedzamie rezultāti lasītprasmē

Lasītprasmes attīstība pirmsskolas vecumā ir viens no svarīgākajiem pirmsskolas izglītības mērķiem. Darba autorei ir jānorāda, ka tas sniedz pamatu turpmākai attīstībai un mācību sasniegumiem. Sasniedzamie rezultāti šajā posmā var kalpot kā svarīgi rādītāji, vai izvirzītais rezultāts ir sasniegts vai arī nav. Sasniedzamie rezultāti ir svarīgi arī bērna kognitīvajai, valodas un sociālajai attīstībai.

Vecumposms no 5 līdz 6 gadiem ir nozīmīgs pārmaiņu laiks bērna valodas un lasītprasmes attīstībā. Šajā vecuma posmā bērns pāriet no agrīnās valodas lietošanas posma uz strukturētāku lasītprasmes veidošanas posmu (Whitehurst & Lonigan, 1998; Vygotsky, 1978).

Pirmsskolas mācību programmā minētie 5-6 gadu vecu bērnu sasniedzamie rezultāti:

1. Fonoloģiskā apziņa un fonēmātiskā dzirde – bērns var sadzirdēt un izdalīt atsevišķas skaņas vārdos (piemēram, noteikt ar kādu skaņu sākas un beidzas vārds). Tāpat ir jānorāda, ka bērns prot salikt vārdu no atsevišķām skaņām vai zilbēm, prot sadalīt vienkāršu vārdu zilbēs vai noteikt skaņas (Skola 2030, Pirmsskolas mācību programma).

2. Burtu atpazīšana un saistība ar skaņām – atpazīst alfabēta burtus un spēj nosaukt tiem atbilstošas skaņas, spēj nosaukt savu vārdu un uzrakstīt dažus burtus, bērns izprot, kā rakstīt burti apzīmē skaņas runātajā valodā (Skola 2030, Pirmsskolas mācību programma).

Tāpat bērns pazīst sev nozīmīgus burtus, var nosaukt sevis izveidoto no dažādiem materiāliem burtu, kā arī atrod un nosauc apkārtējā vidē burtus, kurus pazīst (Skola 2030, Pirmsskolas mācību programma).

3. Lasīšanas prasmes – bērns spēj nolasīt atsevišķus burtus, zilbes vai vienkāršus vārdus, kā arī saprot izlasīto (Skola 2030, Pirmsskolas mācību programma). Tāpat darba autorei ir jānorāda, ka bērns mēģina izlasīt īsus teikumus.

4. Vārdu krājums un valodas izpratne – lieto plašāku, salīdzinot ar 3-4 gadu vecuma posmu, vārdu krājumu, lai aprakstītu priekšmetus, notikumus vai emocijas, saprot un lieto vienkāršas valodas struktūras.

5. Teksta izpratne – bērns spēj atstāstīt vienkārša stāsta saturu, izprot lasīto un var atbildēt uz jautājumiem, atšķir sākumu, vidu un beigas vienkāršā stāstā. Bērns spēj izteikt viedokli par dzirdēto un lasīto (Skola 2030, Pirmsskolas mācību programma).

Darba autorei ir jānorāda, ka ir jāpievērš uzmanība tam, ka sasniedzamie rezultāti tiek apgūti secīgā veidā. Rezultātu apgūšana ir atkarīga no katra bērna individuālajām īpatnībām, vajadzībām, kā arī vides, kurā viņš dzīvo vai uzturas. Tas nozīmē, ka pedagogu un vecāku uzdevums ir veidot atbalstošu vidi, kurā bērns varētu attīstīties (Neuman, Roskos, 2005).

Tāpat ir jānorāda, ka bērni, kuri jau pirmsskolas vecumā attīsta lasītprasmi, kopumā jūtas pārliecinātāki un drošāki, salīdzinot ar saviem vienaudžiem, kuriem nav tādu rezultātu (Snow et al, 1998). To var izskaidrot ar to, ka lasītprasme ir saistīta ar bērnu spēju saprast, strukturēt un izteikt savas domas. Tas, savukārt, pozitīvi ietekmē bērnu komunikācijas iespējas gan mutiski, gan rakstiski (Beck et al, 2002).

1.3. 5-6 gadu vecu bērnu attīstības raksturojums

3 līdz 6-7 gadu vecums ir viens no nozīmīgākajiem bērna attīstības periodiem. Šis posms nosaka bērna tālāko dzīves kvalitāti, kā arī lielā mērā arī nākotni. Šajā vecuma posmā bērni nereti atkārto savu vecāku vai vecvecāku teikto, izspēlē dažādas situācijas, piemēra dažādas lomas. Tāpat bērni var pārņemt vecāku, radnieku, pedagogu uzvedības tendences, kuras viņiem ir interesantas (Psihologu prakse, 2016).

Pie tam ir jāatzīmē, ka šajā vecumā notiek izmaiņas bērna kognitīvajā un intelektuālajā attīstībā. Tas ietver uztveres, radošuma, domāšanas, valodas un runas attīstības izmaiņas. Tas, savukārt, ietekmē mācīšanos, uzmanības noturību, atmiņu un problēmu risināšanu, kas ar laiku tikai tiek uzlabots.

Pie tam ir jānorāda, ka šajā vecumā notiek arī 5-6 gadu vecu bērnu emocionālā un psiholoģiskā attīstība, kas ietver izmaiņas komunikācijā, attiecībās ar apkārtējiem cilvēkiem (vienaudžiem un pieaugušajiem). Šajā vecuma posmā bērni aizvien vairāk cenšas mācīties veidot attiecības ar saviem vecākiem, būt draudzīgiem pret citiem cilvēkiem. Viņi mācās gan izpaust savas emocijas, gan arī izprast citu cilvēku emocijas un jūtas.

Bērnu attīstība līdz 7 gadu vecumam ir svarīgākais fiziskās attīstības posms. 5-6 gadu vecuma posmam ir raksturīga liela kustību aktivitāte, reizēm pat pārmērīga, kā arī koordinācijas

spēju uzlabošanās. Bērni aizvien vairāk sāk veikt sarežģītas kustības, piemēram, lēkāt uz vienas kājas, izdarīt dažāda veida palēcienus, kuri pirms tam viņiem likās neiespējami u.c.

Darba autorei ir jāpievērš uzmanība tam, ka fiziskā aktivitāte norāda uz to, ka bērns aug veselīgs. Tas nozīmē, ka vesels bērns spēj būt kustībā, kā arī labprāt iesaistās dažāda veida kustībās – no vienkāršākām līdz sarežģītākām. Rotaļu un didaktisko spēļu laikā attīstās fiziskais spēks, izturība, kustību koordinācija, līdzsvara izjūta, ātrums u.c. (Lapšāne, 2011).

Viens no galvenajiem šī perioda uzdevumiem ir paškontroles attīstīšana. Tas ir saistīts ar to, ka bērniem šajā vecumposmā ir grūti koncentrēties un noturēt uzmanību. Viņiem ir grūti koncentrēties uz kaut ko ilgāk par noteiktu laika brīdi. Tāpat ir jāatzīmē, ka arī bērnu muskuļi šajā vecuma periodā ir labāk attīstīti nekā viņu iespējas to kontrolēt. Darba autorei ir jānorāda, ka šajā vecumā pirkstu muskuļi turpina attīstīties. Tāpēc līdz 5 gadu vecumam bērniem var būt grūtības griezt, līmēt, precīzi nokrāsot u.c.

Šajā vecumā attīstās bērnu uzmanība un spēja koncentrēties uz kādu darbību, salīdzinot ar iepriekšējiem vecuma periodiem. Šīs prasmes ietekmē arī lasītprasmi, jo bērnam šajā vecumā ir nepieciešams koncentrēties uz burtiem vai zilbēm, jāsavieno skaņas (Krasnova, 2006). Tāpat, lai lasītu un sasniegtu labākus rezultātus, bērniem ir nepieciešama attīstīta redzes uztvere. Tas ir svarīgi, lai bērns lasīšanas laikā uztvertu grafisko informāciju – rakstītos vai drukātos burtus, lielus un mazus burtus utt. (Rozenfelde, 2017).

V.Golubina atzīmēja, ka pozitīvas attiecības ar bērnu ir pamats tam, ka bērns attīstās un mācās. 5-6 gadu vecumā bērniem ir svarīgi, lai viņu darbības tiktu pozitīvi novērtētas, tāpēc bērniem ir nepieciešams saņemt pozitīvu atgriezenisku saiti gan no pedagogiem, gan arī no vecākiem – no cilvēkiem, ar kuriem bērns jūtas droši. Tomēr ne mazāk svarīgi ir arī tas, lai bērna vecāki, pedagogi, citi pieaugušie rosinātu bērnu novērtēt un analizēt izdarīto, savus sasniegtos rezultātus, salīdzināt savus sasniegumus ar citu veikumu. Tomēr tas ir jādara tādā veidā, lai nenoniecinātu bērnu veikumu un sasniegumus (Golubina, 2007).

Darba autore piebilst, ka pieaugušajiem – pedagogiem, vecākiem ir nozīmīga loma bērna fiziskajā, psiholoģiskajā un emocionālajā attīstībā. Bērnam ir jārada sajūta, lai viņš justos drošībā. Tas ir būtisks priekšnosacījums tam, lai viņš varētu pētīt apkārtējo pasauli un mācīties. Arī pieaugušo pozitīvais novērtējums mudina bērnu sasniegt vairāk (Sanders, 2009).

Vecums no 5 līdz 6 gadiem ir viens no svarīgākajiem bērna attīstības posmiem. Tas ietekmē viņa nākotni. Šajā laikā bērniem uzlabojas valodas prasmes, domāšana, iztēle, mācīšanās spējas. Viņiem veidojas labākas attiecības ar vienaudžiem un pieaugušajiem. Arī fiziskajā ziņā bērni kļūst aktīvāki, uzlabojas viņu kustību koordinācija, kā arī līdzsvars. Tiek labāk koordinētas acu kustības, kas ietekmē grafiskā materiāla uztveri. Uzmanība un koncentrēšanās spējas turpina attīstīties, tāpēc svarīgs ir pieaugušo – vecāku un pedagogu –

atbalsts. Pie tam ir jānorāda, ka pozitīvas attiecības, kā arī vērtīga atgriezeniskā saite veicina bērna attīstību, pašvērtējumu, motivāciju un vēlēšanos mācīties.

1.4. Metodes un paņēmieni 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmes attīstīšanai

5-6 gadu vecumā bērni, kā jau tika minēts iepriekš, atrodas īpašā attīstības periodā. Viņi turpina apgūt lasīšanas prasmes, tāpēc pedagogam ir nepieciešams izvēlēties piemērotas metodes, kuras vienlaikus veicinātu bērnu interesi, motivāciju, kā arī sekmētu valodas izpratni. Šajā vecumā bērnu mācīšanās notiek ar rotaļu un spēļu palīdzību. Viņi atdarina un aktīvi piedalās tajās. Darba autorei ir jānorāda, ka lasītprasmes attīstībai efektīvākie paņēmieni ir tie, kas ir bērnam interesanti un saistoši (Zariņa, 2025).

Pirmsskolas izglītības iestādē viena no efektīvākajām aktivitātēm ir rotaļas, kā arī didaktiskās spēles, pirkstiņrotaļas u.c. Rotaļas un spēles ir viens no svarīgākajiem paņēmieniem, ko var darīt kopā ar bērniem un kādā veidā var veicināt viņu mācīšanos, kā arī ietekmēt sasniegtos rezultātus, uzlabojot tos (Zariņa, 2025). Tas nozīmē to, ka ar rotaļu un spēļu palīdzību, to mērķtiecīgu izmantošanu ir iespējams veiksmīgi veicināt lasītprasmes apgūšanu, jo spēle kā metode var palīdzēt bērnam. Tā var veidot viņā pārliecību, ka viņš var kaut ko izdarīt. Tāpat tā var attīstīt viņa sociālās prasmes, valodu un komunikāciju (Raising Children Network Limited 2014).

Pateicoties dažāda veida rotaļām, kādu mūsdienās ir ļoti daudz, bērni var attīstīt nepieciešamās iemaņas, zināšanas, prasmes (Zariņa, 2025). D. Dzintere un I. Stangaine norādīja, ka spēļu laikā bērni padziļina nepieciešamās viņiem zināšanas, attīsta savas prasmes, mācās tās izmantot, kā arī vingrina atmiņu, uzlabo koncentrēšanās spējas, attīsta uzmanību (Dzintere, Stangaine, 2012).

Tāpat ir jānorāda, ka rotaļu laikā attīstās bērnu atmiņa, iztēle, radošā domāšana, griba, raksturs utt. Tas nozīmē, ka rotaļa ir kas vairāk nekā tikai izklaide. Tas ir viens no veidiem, kā 5-6 gadu vecumā bērni mācās iepazīt apkārtējo pasauli, kā arī apgūst jaunas zināšanas par to, izprot to, kas viņi ir (Raising Children Network Limited, 2014). Rotaļu laikā bērns var sākt justies gandarīts, ja viņš kaut ko ir paveicis, piemēram, ir salicis puzzle, uzvarējis kādā spēlē utt.

Rotaļa var radīt bērnam emocionālo komfortu un drošus apstākļus, līdzsvaru, apmierinājumu, kā arī brīvības sajūtu. Tā ļauj realizēt sevi, savas intelektuālās spējas, veiklību, kā arī ļauj iepazīt apkārtējo pasauli un attīstīt iztēli (Dzintere, Stangaine, 2012). Tāpat rotaļas var tikt pielāgotas izglītības kontekstam. Tās tiek izmantotas mācību mērķiem. Tomēr, izmantojot rotaļas, ir jāatrod līdzsvars starp mācību saturu un spēles elementiem. Tas sniedz

iespēju bērnam apgūt materiālu, kā arī iegūt pozitīvās emocijas (Cojocariu, Boghian 2014). Tas ir saistīts ar to, ka bērniem ir vieglāk mācīties, kad ir jautri un interesanti.

Darba autorei ir jānorāda, ka ar spēļu palīdzību ir iespējams parādīt sarežģītas lietas jaunā, jautrā un rotaļīgā veidā. Tādā veidā tas jau no paša sākuma iedrošina un mudina mācīties, apgūt jaunas zināšanas. Pie tam ir jāatzīmē, ka A.Ozoliņa norādīja, ka spēles laikā ir svarīgs gan process, gan mērķis (Ozoliņa 2013, 29).

Rotaļas 5-6 gadu vecumā motivē bērnus sasniegt noteiktus mērķus, attīstīt stratēģisko domāšanu, veicina iniciatīvu, vēlēšanos izzināt un meklēt risinājumus (Servuta, 2021). Spēlējot rotaļas ar noteiktu mērķi, kā arī interesantā, jautrā, bērnu iesaistošā veidā, var panākt lielāku bērna iesaisti, salīdzinot ar gadījumiem, kad bērni vienkārši tiek iepazīti ar noteiktu mācību materiālu. Kopā ar to bērns var parādīt dažādas prasmes, iemaņas, attīstīt jaunas, kā arī iegūt zināšanas dažādos kontekstos, kas var viņam palīdzēt nākotnē (Šēfere-Šteinberga, 2022).

Darba autore vēlas akcentēt, ka valodas un lasītprasmes apguves procesā pastāv sakarība starp valodas prasmi un kognitīvo līmeni, tāpēc mācību satura un metodikas izvēlē ir nepieciešams ievērot pakāpeniskumu. To var veiksmīgi integrēt rotaļu laikā (Skujiņa, 2011; Zariņa, 2025).

Tāpat par vēl vienu nozīmīgu paņēmieni var uzskatīt didaktiskās spēles. Tās sniedz ne tikai nepieciešamās zināšanas, bet arī ietver sevī citas funkcijas. Tas var palīdzēt uzlabot vārdu krājumu, paplašināt to, uzlabot prasmes ātri un precīzi izmantot vārdus, atbildēt uz jautājumiem (Zariņa, 2025).

A.Lanka norādīja, ka didaktiskās spēles ne ar ko daudz neatšķiras no tradicionālajām rotaļām. Tomēr tām izšķir vairākas raksturīgās iezīmes. Didaktisko spēļu priekšmetisko saturu veido konkrēts mācību veids (Zariņa, 2025). Spēlētāji (audzēkņi) izzina darbību, kurā var tikt sasniegti iepriekš izvirzītie mērķi. Tāpat didaktisko spēļu laikā tiek izvirzīta kāda problēma vai mērķis, bet bērniem ir jāiesaistās tās risināšanā vai sasniegšanā kopīgas un savstarpējas darbības ietvaros (Lanka, 2003). Didaktiskās spēles palīdz sasniegt mērķi, attīstīt problēmu risināšanas prasmes, radošo domāšanu, kā arī veicina iniciatīvu un lēmumu pieņemšanu (Servuta, 2021).

Līdz ar to darba autorei ir jānorāda, ka didaktiskās spēles ir labs veids, kā sarežģītu darba tēmu var padarīt interesantāku, saprotamāku un aizraujošāku. Savukārt, didaktiskās spēles laikā bērni attīsta intelektuālās, emocionālās un sadarbības prasmes (Zariņa, 2025).

Darba autore norāda, ka lasīšana un rakstīšana ir darbs ar skaņām. Tas nozīmē, ka lasot ir nepieciešams savienot skaņas tā, lai sanāktu noteikts vārds. Šī prasme ir pareizas lasīšanas pamatā. Gadījumā, ja bērns nebūs apguvis prasmes sadalīt vārdus skaņās vai apvienot skaņas vārdā, tad bērnam radīsies grūtības lasīt un rakstīt. Šādā gadījumā var tikt izlaisti vai samainīti vietām burti, zilbes (Zariņa, 2025). Tāpēc var rasties grūtības ar pareizu lasīšanu un rakstīšanu.

Darbs ar skaņu saklausīšanu sākas vēl 1.pirmsskolas izglītības posmā. Tas notiek, cenšoties saklausīt apkārtējās vides skaņas (Zariņa, 2025). Savukārt, 2.posmā bērni pāriet pie skaņu saklausīšanas vārdos. Trešajā posmā tiek veicināta prasme saklausīt skaņas, bet bērni mācās noteikt skaņu secību (Zariņa, 2025). Skaņu saklausīšana notiek kopā ar burtu apgūšanu. Šim nolūkam tiek izmantoti daudzveidīgi paņēmieni, ieskaitot kustību aktivitātes un dziesmas, piemēram, dziesma “Bingo” (Vītola, 2017; Zariņa, 2025).

Apkopojot apakšnodaļā sniegto informāciju, ir jānorāda, ka vecumā no 5 līdz 6 gadiem bērni atrodas aktīvā valodas un lasītprasmes attīstības periodā, kur būtiska nozīme ir dažādiem paņēmieniem un metodēm, piemēram, rotaļām un spēlēm. Mācīšanās un jauna materiāla apgūšana šajā vecumā visefektīvāk notiek caur spēlēm un rotaļām. Tas veicina bērnu interesi, motivāciju, iesaisti, izpratni. Didaktiskās spēles palīdz attīstīt bērnu radošumu, iztēli, valodas prasmes, atmiņu, domāšanu un komunikāciju. Līdz ar to pedagogiem ir nepieciešams izvēlēties bērniem interesantas un vecumam atbilstošas metodes, aktivitātes un paņēmienus, lai mācīšanās būtu efektīva un bērns justos droši.

2. Praktiskais pētījums par 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmes sekmēšanu

2.1. Pētījuma metodoloģija un organizācija

Praktiskās daļas ietvaros darba autore ir veikusi pedagoģiskā izmēģinājuma darbību, kura tika īstenota pirmsskolas izglītības iestādē vecākās grupas bērniem (5-6 gadi), kurā piedalījās 9 bērni. Mērķis bija sekmēt bērnu lasītprasmes attīstību, izmantojot mērķtiecīgi izstrādātas rotaļas, kuras ir pielāgotas 5-6 gadu vecumposmam. Darba autorei ir jānorāda, ka rotaļas tika plānotas tādā veidā, lai bērni caur aktīvu līdzdalību apgūtu lasītprasmi un sasniegtu izvirzītos mērķus – apgūtu burtu pazīšanu, vārdu veidošanu, vienkāršu vārdu lasīšanu utt.

Pedagoģiskā procesa laikā tika veikts sistemātisks bērnu darbības un uzvedības novērojums, lai novērtētu viņu sniegumu, izvērtētu viņu interesi, iesaisti, motivāciju un individuālo progresu, kā arī nepieciešamības gadījumā sniegt atbalstu un palīdzību, ja bērniem radās kādas problēmas.

Pedagoģiskais izmēģinājums un novērojums tika veikts Rīgas X pirmsskolā. Praktiskajā pētījumā piedalījās 9 bērni vecumā no 5 līdz 6 gadiem.

Darbs ar bērniem tika veikts sistemātiski, katru otro dienu 6 nedēļu laikā.

Bērnu lasītprasme tika novērtēta gan pirms pedagoģiskās darbības, gan pēc tās, lai novērtētu bērnu sasniegumus un izstrādātu rekomendācijas pedagogiem. Pirms pedagoģiskās izmēģinājuma darbības tika izstrādāti kritēriji un rotaļu kopa, kuras mērķis ir sekmēt bērnu lasītprasmes attīstīšanu.

1.tabula. 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmes novērtēšanas kritēriji

Kritērijs	S (sācis apgūt)	TA (turpina apgūt)	A (apguvis)	AP (apguvis padziļināti)
Burtu atpazīšana	Mēģina atpazīt burtus. Atpazīst atsevišķus lielos burtus.	Atpazīst vairākumu lielo un mazo drukāto burtu.	Pārliciecināši atpazīst lielos un mazos burtus.	Atpazīst visus rakstītos un drukātos burtus
Lasīšanas tehnika	Lasa zilbes, un vienkāršus vārdus, nosaucot pa burtiem, darbojas ar pedagoga atbalstu.	Lasa zilbes, īsus vārdus pa zilbēm. Ar pedagoga atbalstu.	Lasa vienkāršus vārdus patstāvīgi.	Lasa sarežģītākus vārdus (3-4 zilbes).
Lasīšanas temps	Lasa ļoti lēni, burtu pa burtam.	Lasa pakāpeniski, nolasa pa zilbēm, ar	Lasa vienkāršus teikumus raiti.	Lasa tekoši, ar atbilstošu intonāciju.

		pauzēm starp zīlbēm.		
Lasītā satura izpratne	Saprot atsevišķus izlasītos vārdus, vienkāršu teikumu nozīmi pēc kopīgas lasīšanas ar pedagoga atbalstu.	Atbild uz vienkāršiem jautājumiem par izlasīto teikumu.	Saprot īsu tekstu (2-3 teikumi) saturu un var atbildēt uz jautājumiem.	Spēj izteikt savu viedokli par izlasīto, atbildēt uz jautājumiem.
Motivācija un interese par lasīšanu	Reti iesaistās lasīšanā, ir nepieciešams pieaugušā atbalsts.	Ir ieinteresēts lasīšanā ar atbalstu, izvēlas grāmatas ar attēliem.	Pats vēlas lasīt un izvēlas piemērotus tekstus.	Ar prieku iesaistās un lasa dažādus tekstus ar vai bez attēliem.

1.tabulā var redzēt, ka bērni tika novērtēti saskaņā ar iepriekš izstrādātiem kritērijiem – burtu atpazīšana, vārdu lasīšana pareizība, lasīšanas temps, lasītā satura izpratne, motivācija un interese par lasīšanu.

Katrs kritērijs tika novērtēts sekojošā veidā:

- sācis apgūt (SA);
- turpina apgūt (TA);
- apguvis (A);
- apguvis padziļināti (AP).

Bērnu novērtēšana saskaņā ar kritērijiem tika veikta gan pirms pedagoģiskās darbības, gan arī pēc pedagoģiskās darbības.

Burtu atpazīšanas novērtēšanai tika iedota spēle “Nosauc pareizo burtu!”: Katram bērnam tika parādīti atsevišķi lieli un mazie drukātie burti. Pedagoģis lūdza nosaukt tos burtus, kuri tika parādīti (izlikti bērna priekšā).

Lasīšanas tehnikas novērtēšanai tika iedotas kartītes ar vienkāršiem vārdiem (piemēram, māja, zivs, mamma, zupa utt.) – bērnam bija nepieciešams nolasīt šos vārdus, lai pārbaudītu, kā viņi lasa.

Lasīšanas tempa novērtēšanai katram bērnam tika izsniegtas kartītes ar īsiem teikumiem. Bērnam bija nepieciešams tos nolasīt. Pedagoģis novēroja lasīšanas tempu un plūdumu.

Lasītā satura izpratnes novērtēšanai katram bērnam tika izsniegtas kartītes ar īsiem teikumiem. Pedagoģis jautā – “Kas notika?”. Bērnam ir nepieciešams pastāstīt izlasīto vai izvēlēties kartīti ar attēliem, kuri raksturo šo situāciju.

Motivācijas novērtēšanai tika veikta bērnu novērošana, kā arī bērnu reakcijas novērošana, piedāvājot viņiem izvēlēties grāmatu vai tekstu. Tāpat tika veikta bērnu novērošana, vai viņi paši piedāvā klausīties vai lasīt.

Zemāk darba autore apkopoja bērnu raksturojumu (sk.2.tabulu).

2.tabula. Bērnu raksturojums

Bērna nr.	Raksturojums
1	Aktīvs bērns, ar interesi iesaistās rotaļās, tomēr nav tik liela interese par grāmatām un lasīšanu.
2	Ļoti aktīvs, centīgs, zinātkārs bērns. Ļoti patīk lasīt, aktīvi iesaistās rotaļās. Atpazīst burtus, pareizi lasa vārdus, ir adekvāts vecumam lasīšanas temps, izprot lasītā saturu. Vecāki aktīvi lasa kopā ar bērnu.
3	Aktīvs bērns, kuram ir grūtības noturēt uzmanību. Nav tik liela interese par lasīšanu, grāmatām.
4	Aktīvs bērns, interesē rotaļas un spēles. Patīk mašīnas Nav tik liela interese un motivācija iesaistīties kopīgajā lasīšanā, neinteresē grāmatas.
5	Aktīvs bērns, kuram ir grūtības noturēt uzmanību. Nav tik liela interese par lasīšanu, grāmatām.
6	Aktīvs, centīgs bērns, kurš ir ieinteresēts un motivēts lasīt. Patīk lielas grāmatas ar lieliem burtiem un attēliem.
7	Aktīvs bērns, kuram ir grūtības noturēt uzmanību. Nav tik liela interese par lasīšanu, grāmatām.
8	Aktīvs, zinātkārs bērns, aktīvi iesaistās rotaļās un spēlēs. Interesē visa apkārtējā pasaule. Ir izteikta motivācija lasīt, patīk grāmatas gan ar attēliem, gan bez attēliem, bet ar lieliem burtiem. Patīk dažādas spēles, it īpaši interaktīvas spēles.
9	Aktīvs, centīgs bērns, kurš ir ieinteresēts un motivēts lasīt. Patīk lielas grāmatas ar lieliem burtiem un attēliem.

Darba autorei ir jānorāda, ka visi bērni ir aktīvi, tomēr daudziem ir grūtības noturēt uzmanību, kā arī problēmas ar motivāciju lasīt, kas ir nozīmīgs izaicinājums jebkuram pedagogam – iesaistīt bērnus un pārliecināt viņus, ka lasīšana ir nepieciešama un interesanta. Bērni nav ieinteresēti lasīšanā, ne tik aktīvi iesaistās lasīšanas nodarbībās vai rotaļās, kuras ir saistītas ar to. Tāpēc, pēc darba autores domām, būtu nepieciešams iesaistīt tieši šos bērnus un veicināt viņu motivāciju.

2.2. 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmes izpēte

Vispirms tika veikts bērnu novērtējums saskaņā ar iepriekš izstrādātajiem kritērijiem. Rezultāti ir apkopoti 3.tabulā.

3.tabula. 5-6 gadu vecu bērnu novērtējums pirms pedagoģiskā izmēģinājuma darbības

Bērna nr.	Burtu atpazīšana	Lasīšanas tehnika	Lasīšanas temps	Lasītā satura izpratne	Motivācija un interese
1	TA	SA	TA	SA	SA

2	A	A	A	A	A
3	SA	SA	TA	SA	SA
4	TA	A	A	TA	SA
5	TA	SA	TA	SA	SA
6	TA	SA	TA	TA	TA
7	TA	SA	TA	SA	SA
8	A	A	A	TA	A
9	TA	TA	TA	TA	TA

Novērtējot prasmi atpazīt burtus, gandrīz visi bērni turpina apgūt to – viņi atpazīst vairumu lielo un mazo drukāto burtu. Tikai 1 bērns no 9 sācis apgūt šo prasmi, tas ir atpazīst atsevišķus lielos burtus. Divi bērni atpazīst visus burtus, tātad kritērijs novērtējams kā apgūts.

Izvērtējot vārdu lasīšanas tehniku, ir jānorāda, ka tikai 1 bērns turpina apgūt to, kas nozīmē, ka lasa zilbes, vienkāršus vārdus (divzilbju) pa zilbēm, lielākoties ar pedagoga atbalstu. Pārējie 5 bērni ir tikai sākuši apgūt – lasa zilbes, nosaucot pa burtiem, nepieciešams pedagoga atbalsts. Tikai 3 bērni ir apguvuši – patstāvīgi lasa vienkāršus vārdus.

Novērtējot lasīšanas tempu, ir jāatzīmē, ka 6 bērni turpina apgūt lasīšanas tempu, kas nozīmē, ka viņi lasa pakāpeniski, nolasa pa zilbēm. Brīžiem tas notiek ļoti lēni, bet viņiem izdodas lasīt vārdus pa zilbēm. 3 bērni ir apguvuši lasīšanas tempu, kas nozīmē, ka viņi raiti lasa teikumus, neskatoties uz to, ka viņš lasa ar kļūdām un mēdz nepareizi izrunāt vārdus.

Novērtējot lasītā satura izpratni, ir jānorāda, ka 4 bērni sāk apgūt šo prasmi. Viņi saprot atsevišķu vārdu nozīmi vai vienkāršu teikumu nozīmi pēc kopīgas izlasīšanas ar pedagoga atbalstu. 4 bērni turpina apgūt šo prasmi – viņi atbild uz vienkāršiem jautājumiem par izlasīto teikumu, izprot to. Tikai 1 no bērniem ir apguvis šo kritēriju – viņš saprot īsu tekstu (2-3 teikumi), var atbildēt uz jautājumiem.

Izvērtējot motivāciju un interesi par lasīšanu, darba autorei ir jānorāda, ka 5 bērni no 9 ir sākuši apgūt to. Diemžēl, viņi reti iesaistās lasīšanā, kā arī viņiem ir nepieciešams pieaugušā atbalsts. 2 bērni turpina apgūt to. Viņi ir ieinteresēti lasīšanā, izvēlas grāmatas (izvēlas grāmatas tikai ar attēliem), kā arī piedalās lasīšanā ar pedagoga atbalstu. Savukārt, vēl 2 bērni ir apguvuši šo kritēriju – viņi paši vēlas lasīt un izvēlas piemērotus tekstus.

Darba autorei ir jāpiebilst, ka pirms pedagoģiskās izmēģinājuma darbības sākuma līmenī vēl ir 1-2 bērni, ko var redzēt, novērtējot viņus pēc vairākiem kritērijiem. Tas norāda uz nepieciešamību pēc individuālas pieejas. Bērniem sagādā grūtības lasīt vārdus pareizi, bez kļūdām. Līdz ar to viņiem ir nepieciešama palīdzība, jo bērni lasa ar daudzām kļūdām, kā rezultātā lasīšana bez pedagoga atbalsta nav efektīva.

Motivācijas trūkums ir redzams pieciem bērniem, kuri reti iesaistās lasīšanā un ir pasīvi bez pedagoga pamudinājuma.

2.attēls. Bērns ar augstu motivāciju un interesi par lasīšanu (Darba autores uzņemts attēls)

Analīze pētījuma sākumā atklāja, ka bērni ir dažādos lasītprasmes apguves posmos, tomēr ir redzams viennozīmīgs progress, īpaši burtu atpazīšanā, lasīšanas tempa un motivācijas aspektos, kas liecina par to, ka bērni pakāpeniski gatavojas skolas gaitām.

2.3. Izmēģinājuma darbība 5-6 gadus vecu bērnu lasītprasmes sekmēšanai

Pedagoģiskā izmēģinājuma darbība ilga 6 nedēļas. Katrā no nedēļām tika izspēlētas 3 spēles, kuras tika vērstas uz lasītprasmes uzlabošanu.

1.nedēļa. Pirmajā nedēļā kopā ar bērniem tika izspēlētas sekojošas spēles:

1. Spēle “Bingo”.

Materiāli: Bingo pamatnes kartītes, vārdi, attēli, žetoni.

Bērni rotaļas laikā darbojās nelielās grupās.

Spēles gaita:

1. Katram bērnam bija nepieciešams izvilkt karti, kas ir spēles pamats (karti ar vārdiem, zilbēm, burtiem).
2. Pēc tam katram bērnam ir jāizvelk pa vienai valodas kartītei, jānolasa tajā rakstīto.
3. Visiem bērniem, kuri piedalās spēlē, ir nepieciešams atrast šo vārdu savā Bingo kartītē.
4. Kad visi vārdi ir atrasti, tad bērnam ir nepieciešams pateikt vārdu “Bingo!”.

Šo spēli var pielāgot dažādiem attīstības līmeņiem. Bērniem, kuri prot lasīt tikai pa zilbēm, var šo spēli sagatavot ar zilbēm. Bērniem, kuriem lasīšanas līmenis ir augstāks, kuri prot labāk lasīt, var dot sarežģītākus vārdus.

Tajā pašā nedēļā tika izspēlēta cita spēle – **“Bingo ar dzīvnieku attēliem”**.

Materiāli: Bingo pamatnes kartītes, dzīvnieku attēli.

Rotaļas gaita:

1. Katram bērnam bija nepieciešams izvilkt karti, kas ir spēles pamats (karti ar vārdiem, zilbēm, burtiem).
2. Pēc tam katram bērnam ir jāizvelk pa vienai valodas kartītei ar dzīvnieka attēlu, jānosauc dzīvnieks.
3. Visiem bērniem, kuri piedalās spēlē, ir nepieciešams atrast šo vārdu savā Bingo kartītē.
4. Kad visi vārdi ir atrasti, tad bērnam ir nepieciešams pateikt vārdu "Bingo!".

Pirmajā nedēļā tika spēlēta arī trešā spēle – "**Burtu puzzle**". Mērķis: nostiprināt vārdu struktūru un burtu secību.

Materiāli: kartiņas attēliem, burti.

1. Katrs bērns izvelk kartiņu, izlasa vārdu, kas ir uzrakstīts uz kartiņas.
2. No burtiem viņam ir jāsaliek vārds, kāds ir kartiņā.

Rotaļas laikā vārdi tika veidoti no vienas vai vairākām zilbēm.

3.attēls. Spēles "Burtu puzzle" spēlēšana (Darba autores uzņemts attēls)

2.nedēļa. Otrajā nedēļā, ņemot vērā bērnu interesi un motivāciju piedalīties, tika spēlēta spēle ar metamo kauliņu, atmiņas spēle, "Bingo" spēle ar attēliem, kā arī spēle – "Saliec vārdus!".

Spēle ar metamo kauliņu. Materiāli: lapa, kur augšā ir zīmējumi ar metamajiem kauliņiem ar norādītiem cipariem 1-6 un zem katra metamā kauliņa ir vārdi. Marķieri ir dažādās krāsās.

Spēles gaita:

1. Katram bērnam tiek iedota lapa, kur augšā ir zīmējumi ar metamajiem kauliņiem ar norādītajiem cipariem un zem katra metamā kauliņa ir vārds.
2. Bērns met metamu kauliņu. Skaitlis, kas izkritīs, norāda uz vārdu, kurš viņam ir jāizlasa.
3. Bērns izlasa vārdu, pēc kā šo vārdu izsvītro, jo tas jau tika nolasīts.

4.attēls. Spēle ar metamu kauliņu (Darba autores uzņemts attēls)

Atmiņas spēle. Materiāli: kartītes ar attēliem un vārdiem. Bērniem, kuri tik labi nelasa, kartītes ar burtiem un noteikt vārda pirmo skaņu.

Spēles gaita:

1. Visas kartītes ir noliktas uz leju, bērns pa vienam ceļ augšā kartīti – tur var būt attēls, var būt vārds.
2. Bērniem ir jāiegaumē, kas slēpjas zem katras kartītes (vai attēls, vai vārds).
3. Ja bērns atrod vārdu un pareizo attēlu, to noņem no spēles laukuma.
4. Bērni spēlē, līdz tiks atrasti visi pāri.

Spēle “Saliec vārdus!”. Materiāli: dažādi burti, no kuriem var salikt vārdus.

Spēles gaita:

1. Bērni, strādājot pa pāriem, no burtiem saliek dažādus vārdus.
2. Saliktos vārdus bērniem ir jānolasa citiem.

3.nedēļa. Trešajā nedēļā tika izspēlēta viena spēle no iepriekšējām nedēļām, kura visvairāk patika bērniem – “Atmiņas spēle”, kā arī divas jaunas spēles.

Spēle “Palīdzi pazudušajiem burtiem!”. Mērķis: attīstīt burtu atpazīšanu un secību vārdos. Materiāli: kartītes ar attēliem, zem katra attēla ir dots vārds, bet vārdam trūkst daži burti.

Spēles gaita:

1. Bērniem priekšā tiek izliktas kartītes ar attēliem, kur zem katra attēla ir dots vārds, bet trūkst dažu burtu.

2. Bērniem ir jānosaka šīs skaņas, kuru trūkst. Tas ir jāpasaka skaļi. Ja bērns pasaka pareizi, pedagogs pasaka, ka var rakstīt trūkstošo burtu. Ja bērns nepasaka pareizo burtu, tad pedagogam ir jāpalīdz bērnam atrast pareizo burtu.
3. Ja bērns ir pareizi atradis pazudušo burtu, tad viņš var ierakstīt to uz līnijas. Pēc tam bērnam ir skaļi jānosaka vārds.

5.attēls. Spēles “Palīdzī pazudušajiem burtiem” spēlēšana (Darba autore uzņēmts attēls)

Spēle “Izlec visas zilbes!”. Materiāli: burti, A4 lapas ar burtiem (patskaņiem).

Spēles gaita:

1. Katram bērnam pie kājas tiek pielikts burts, piemēram, “B”.
2. Tiek salikti patskaņi (burti tiek uzzīmēti uz A4 lapas).
3. Pedagogs pasaka bērniem, ka viņiem ir nepieciešams izlekt visus burtus tā, lai sanāktu zilbe, piemēram, nostājoties ar burtu “B” pretī “O” patskaņim, sanāk zilbe “BO”.
4. Katram bērnam ir jāizlec visi burti un jānolasa visas zilbes.

Spēle “Atrodi vārda otro pusi!”. Materiāli: Kartītes ar zilbēm.

Spēles gaita:

1. Bērni izlasa vārda pirmo zilbi.
2. Bērniem ir nepieciešams atrast pareizo zilbi no 5 variantiem.
3. Kad bērns atrod pareizo zilbi vai zilbes, viņam ir skaļi jānolasa vārds.

6.attēls. Spēles “Atrodi vārda otro pusi!” spēlēšana (Darba autores uzņemts attēls)

4.nedēļa. Ceturtajā nedēļā tika spēlētas 3 spēles no iepriekš spēlētajām spēlēm – “Bingo ar dzīvnieku attēliem”, “Burtu puzzle”, kā arī atmiņas spēle.

5.nedēļa. Piektajā nedēļā tika spēlētas 3 spēles no iepriekš spēlētajām spēlēm – “Izlec visas zilbes!”, “Atrodi vārda otro pusi!” un “Spēle ar metamo kauliņu”, kā arī viena jauna spēle – “Burtu medības”.

Spēle “Burtu medības”. Mērķis: veicināt burtu un skaņu atpazīšanu vidē. Materiāli: burtu kartītes, priekšmeti un attēli.

Spēles gaita:

1. Pedagoģs iedod bērniem konkrētu burtu, pēc kā bērns dodas medībās.
2. Bērnam ir jāatrod priekšmeti telpā, kuri sākas ar šo burtu.
3. Bērnam ir jāpaņem tas priekšmets vai jāparāda uz to, kā arī ir skaļi jāpasaka vārds.

6.nedēļa. Sestajā nedēļā tika spēlētas 4 spēles, kuru mērķis ir veicināt bērnu lasītprasmi.

Spēle “Izlasi un parādi”. Mērķis: attīstīt teksta izpratni.

Materiāli: vienkārši teikumi uz kartītēm.

Spēles gaita:

1. Pedagoģs katram bērnam izsniedz kartīti ar teikumu.
2. Bērns izlasa teikumu un izpilda norādīto darbību.
3. Pedagoģs novērtē, vai viņš ir pareizi izpildījis norādīto darbību.

Variācijas: var spēlēt kā stafeti vai pāros.

Spēle “Vārdu un attēlu savienošanas spēle”. Mērķis: nostiprināt vārdu un attēlu sasaisti.

Materiāli: attēli un atbilstošie vārdi uz kartītēm.

Spēles gaita:

1. Bērniem tiek izsniegtas kartītes ar attiecīgo attēlu.
2. Bērnam ir jāsavieno attēls ar kartīti, kura tika viņam izsniegta.

3. Bērnām ir jānolasa skaļi vārds.

2.4. Iegūto rezultātu apkopojums un analīze

Pēc pedagoģiskā izmēģinājuma darbības novērojams, ka lielākā daļa bērnu ir uzlabojuši savas prasmes, īpaši tajās jomās, kur iepriekš bija nepieciešams lielāks atbalsts. Iegūtie rezultāti ir atspoguļoti 4.tabulā.

4.tabula. 5-6 gadu vecu bērnu novērtējums pēc pedagoģiskā izmēģinājuma darbības

Bērna nr.	Burtu atpazīšana	Lasīšanas tehnika	Lasīšanas temps	Lasītā satura izpratne	Motivācija un interese
1	A	TA	TA	SA	SA
2	A	A	A	A	A
3	TA	TA	TA	TA	SA
4	A	A	A	TA	A
5	TA	TA	TA	TA	SA
6	TA	TA	A	A	A
7	A	TA	A	TA	SA
8	A	A	A	TA	A
9	A	TA	TA	TA	TA

Novērtējot burtu atpazīšanu, 6 bērni ir apguvuši burtu atpazīšanu, kas nozīmē, ka viņi pārliecinoši atpazīst visus alfabēta burtus. 3 bērni turpina apgūt šo prasmi, kas nozīmē, ka viņi atpazīst vairumu lielo un mazo drukāto burtu, var tos uzrakstīt. Viņi atpazīst tos burtus (lielos un mazos), kuri tika visbiežāk izmantoti rotaļās un spēlēs.

Izvērtējot sasniegtos rezultātus lasīšanas tehnikā, ir jānorāda, ka 6 bērni turpina apgūt šo prasmi, kas nozīmē, ka viņi var nolasīt īsus vārdus pa zilbēm (lielākoties ar pedagoga atbalstu). 3 bērni ir apguvuši šo – var nolasīt vienkāršus vārdus patstāvīgi.

Novērtējot lasīšanas tempu, ir jānorāda, ka 4 bērni turpina apgūt lasīšanas tempu, kas nozīmē, ka viņi lasa pakāpeniski, nolasa pa zilbēm. Savukārt, 5 bērni ir apguvuši lasīšanas tempu, kas nozīmē, ka viņi raiti lasa teikumus, neskatoties uz to, ka viņi var lasīt ar kļūdām vai mēdz nepareizi izrunāt vārdus.

Analizējot lasītā satura izpratni, ir jānorāda, ka 6 bērni turpina apgūt šo prasmi. Viņi var atbildēt uz vienkāršiem jautājumiem par izlasīto teikumu, izprot to. 2 bērni ir apguvuši šo prasmi – viņi saprot īsu tekstu (2-3 teikumi), var atbildēt uz jautājumiem par šo tekstu. Tikai 1 no bērniem ir palicis tajā pašā līmenī – viņš saprot vienkāršu teikumu nozīmi pēc kopīgas izlasīšanas ar pedagoga atbalstu.

Izvērtējot motivāciju un interesi, darba autorei ir jānorāda, ka 4 bērni ir apguvuši šo prasmi, bet vēl 4 bērni – ir sākuši apgūt to, kas nozīmē, ka viņi ir palikuši iepriekšējā līmenī, bet veiktā pedagoģiskā darbība neietekmēja bērnu motivāciju un interesi par lasīšanu. Tikai 1

bērns turpina apgūt šo prasmi, kas nozīmē, ka viņi ir ieinteresēti lasīšanā, izvēlas grāmatas, tomēr izvēlas tikai ar attēliem, lai viņiem būtu interesantāk, kas atbilst vecumposmam.

Pēc pedagoģiskā izmēģinājuma darbības var novērot, ka visi bērni ir uzlabojuši savas prasmes vismaz vienā no kritērijiem. Kopumā, novērtējot sasniegtos rezultātus, ir jānorāda, ka lielākā daļa bērnu ir apguvuši burtu atpazīšanu, kas norāda uz labu pamatu turpmākai lasītprasmes veicināšanai. Tāpat tas liecina par to, ka rotaļās izmantotās vizuālās un kustību aktivitātes būtiski ietekmēja burtu iegaumēšanu, kā arī veicināja to.

Lielākā daļa bērnu vēl turpina apgūt vārdu lasīšanas pareizību, proti, viņi var nolasīt vārdus ar pedagoga palīdzību vai pa zīlēm. Tikai 3 bērni lasa vārdus patstāvīgi un bez būtiskām kļūdām.

Novērtējot bērnu lasīšanas tempu, ir jānorāda, ka daļa bērnu vēl attīsta prasmi lasīt tekoši un pietiekamā tempā, bet cita daļa bērnu jau ir spējīgi lasīt ar atbilstošu tempu, lai gan iespējams ar nelielām kļūdām. Lielākā daļa bērnu arī turpina apgūt satura izpratni, kas nozīmē, ka viņi var atbildēt uz vienkāršiem jautājumiem par lasīto ar pedagoga atbalstu. Tikai 2 bērni patstāvīgi izlasa tekstu, izprot to, kā arī var atbildēt uz jautājumiem par to. Šajā gadījumā ir būtiski turpināt darbu ar attēliem, stāstiem un jautājumiem par izlasīto.

Motivācijas jomā bērni ir salīdzinoši dažādos attīstības līmeņos, par ko liecina sasniegtie rezultāti. Daļai jau ir nostiprināta interese par lasīšanu, daļa vēl tikai sāk par to izrādīt pastāvīgu interesi.

Kopsavilkumā ir jāatzīmē, ka burtu atpazīšana grupā tika labi nostiprināta. Tas ir nozīmīgs pamats turpmākai lasīšanas attīstībai. Tomēr ir vairākas jomas, kurās vēl joprojām ir jāturpina darbs, kas ir – vārdu lasīšana, lasītā satura izpratne, kā arī motivācijas un intereses veicināšana. Motivācijas trūkumu var uzskatīt par būtisku problēmu, kas var ietekmēt bērnu lasītprasmi. Līdz ar to bērniem būtu nepieciešams vairāk iesaistīt grāmatu izvēlē, izmantot rotaļas, par ko bērniem bija interese un kas piesaistīja viņu uzmanību. Tāpat būtu ieteicams vairāk radīt vizuālos materiālus un stāstus, lai bērniem būtu interesantāk lasīt.

Secinājumi

Balstoties uz teorētisku un praktisku pētījumu, darba autore var izdarīt sekojošus secinājumus:

1. Praktiska pētījuma ietvaros tika sasniegts pētījuma mērķis – sekmēt 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmi pirmsskolas izglītības iestādē. Tāpat tika atbildēts uz izvirzītajiem pētījuma jautājumiem. Lai sekmētu 5-6 gadu vecu bērnu lasītprasmi pirmsskolas izglītības iestādē, ir nepieciešams nodrošināt sistemātisku un mērķtiecīgu pieeju, kas ietvertu gan spontānas darbības (jautājumi, sarunas, dialogi, spēles), gan arī plānotas spēles, rotaļas, kurās tiktu izmantoti bērnu vecumam atbilstoši teksti, attēli, simboli. Būtiska ir arī pedagoga profesionālā kompetence, interese strādāt ar bērniem, kā arī iespējas individuāli pielāgot uzdevumus bērna vajadzībām un attīstības līmenim. Lasītprasmi var sekmēt, izmantojot dažādas metodes un rotaļas, piemēram, skaņu un burtu spēles, attēlu un teksta savienošanas uzdevumi, stāstu veidošana pēc attēliem, burtu un zilbju puzzles u.c.
2. Pedagoģiskajā izmēģinājumā piedalījās 9 bērni. Tas ilga 6 nedēļas un ietvēra dažādas spēles, kuru mērķis ir sekmēt bērnu lasītprasmi pēc noteiktiem kritērijiem. Pēc pedagoģiskā izmēģinājuma uzlabojās bērnu burtu atpazīšana, pieauga bērnu mācību motivācija, tika veicināta pozitīva attieksme pret lasīšanu. Vārdu pareiza lasīšana, lasīšanas temps, satura izpratne vēl lielākajai daļai bērnu joprojām ir apguves procesā – viņi lasa lēni, pa zilbēm, ar pedagoga palīdzību.
3. Katrs bērns ir sasniedzis progresu vismaz vienā no vērtētājiem kritērijiem, kas apliecina, ka pedagoģiskā pieeja kopumā ir bijusi efektīva, tomēr ir jāturpina individuāls darbs ar bērniem, pielāgojot metodes bērna vajadzībām.
4. Spēles lasītprasmes veicināšanai nodrošināja emocionāli drošu vidi un iespēju mācīties caur kustībām, spēli un sadarbību (sadarbību ar vienaudžiem, pedagogu).
5. Būtiska problēma ir lasīšanas motivācija, kura lielai daļai bērnu nav nostiprināta. Pēc pedagoģiskā izmēģinājuma daļai bērnu tā ir nostiprinājusies, bet citi vēl tikai sāk izrādīt interesi. Motivācijas trūkums bērniem ir būtisks izaicinājums, kas var ietekmēt lasītprasmes veicināšanu. Līdz ar to tas būtu jāuztver kā viens no svarīgākajiem lasītprasmes attīstības uzdevumiem.

Priekšlikumi

Balstoties uz secinājumiem, darba autore ir izstrādājusi priekšlikumus pirmsskolas izglītības pedagogiem, kuri strādā ar 5-6 gadu veciem bērniem:

1. Ir nepieciešams turpināt mērķtiecīgu darbu ar bērniem pie vārdu lasīšanas prasmes attīstīšanas, iekļaujot vairāk aktivitāšu. Ir jāiekļauj aktivitātes, kurās bērni var praktizēt vārdu veidošanu, zilbju savienošana, sākot no vienkāršiem līdz sarežģītākiem vārdiem.
2. Ir nepieciešams attīstīt satura izpratni, izmantojot dažādus attēlus, jautājumus, sarunas. Attēliem, jautājumiem ir jābūt balstītiem uz izlasīto tekstu, piemēram, uzdot bērniem vienkāršus jautājumus pēc izlasītā teikuma vai neliela stāsta.
3. Ir nepieciešams uzlabot bērnu lasīšanas motivāciju, izmantojot dažādus paņēmienus (grāmatu izvēle, lasīšanas stūrīša izveidošana, tematisko rotaļu un teātra spēļu iekļaušana, kas atbilst bērna interesēm).
4. Ir nepieciešams izmantot individuāli pielāgotas metodes, ņemot vērā katra bērna attīstības līmeni un intereses, lai nodrošinātu efektīvāku lasītprasmes apgūšanu un novērstu nevienmērīgu bērnu progresu grupā.
5. Nodarbību laikā ir nepieciešams palielināt vizuālo materiālu izmantošanu – ir ieteicams izmantot burtu kartītes, attēlus ar vārdiem, tekstus ar ilustrācijām, lai sekmētu gan lasītā izpratni, gan burtu labāku iegaumēšanu.
6. Ir nepieciešams veidot lasīšanas ieradumus ikdienā, piemēram, ieviest regulāru lasīšanas laiku, kad bērni lasās vai klausās stāstus. Tas sekmētu ne tikai lasīšanas prasmi attīstīšanu, bet arī veicinātu bērnu pacietību un uzmanību.
7. Ir nepieciešams iesaistīt vecākus. Pedagogam ir jāveic pārrunas ar vecākiem, sniedzot viņiem ieteikumus, kā mājās veicināt bērnu interesi par grāmatām un lasīšanu.
8. Ir ieteicams veidot interaktīvus stāstus, kuros bērni paši var izvēlēties stāsta attīstību, ietekmēt sižetu un piedalīties teksta radīšanā. Tas veicinātu gan izpratnes, gan intereses par lasīšanu un stāstu veidošanos.
9. Ir nepieciešams rotaļnodarbībās integrēt lasītprasmi, piemēram, spēlējot “vārdu detektīvus”. Tā ietvaros bērni var meklēt paslēptus vārdus, burtus vai teikumus telpā. Tāpat bērni var dalīties grupās un meklēt burtus vai zilbes, bet no atrastajiem burtiem vai zilbēm mēģināt salikt vārdus.
10. Būtu ieteicams organizēt grāmatu dienas, kuru ietvaros bērni varētu nest uz pirmsskolas izglītības iestādi savas mīļākās grāmatas, dalīties ar tām.
11. Ir nepieciešams izmantot digitālos rīkus, kuras ir paredzētas pirmsskolas vecuma bērniem, piemēram, interaktīvas grāmatas, burtu spēles, lasīšanas treniņi, lai veicinātu papildu interesi un dažādotu gan mācību vidi, gan izmantotos paņēmienus.

Literatūras un avotu saraksts

1. Adams, M. J. (1990). *Beginning to Read: Thinking and Learning about Print*. MIT Press.
2. Auziņa, U. (2014). *Kas ir laba lasītprasme un kā to sākt veidot?*
Pieejams:<https://latviansonline.com/kas-ir-laba-lasitprasme-un-ka-to-sakt-veidot/>
3. Beck, I. L., McKeown, M. G., Kucan, L. (2002). *Bringing Words to Life: Robust Vocabulary Instruction*. Guilford Press.
4. Cain, K., Oakhill, J. (2007). *Children's Comprehension Problems in Oral and Written Language: A Cognitive Perspective*. Guilford Press.
5. Cambridge dictionary. Pieejams:
<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/reading>
6. Cojocariu, V. M., Boghian, I. (2014). *Teaching the Relevance of Game-based Learning to Preschool and Primary Teachers*. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 142, P. 640-646.
7. Dzelme, I. (2022). *Lasītprasmes nozīme un tās veicināšana*. Pieejams:
<https://vip.ventspils.lv/lasitprasmes-nozime-un-tas-veicinasana>
8. Dzintere, D., Stangaine, I. (2012). *Radošā rotaļa un spēles*. Rīga : Zvaigzne ABC
9. Ehri, L. C., Nunes, S. R., Stahl, S. A., & Willows, D. M. (2001). *Systematic Phonics Instruction Helps Students Learn to Read: Evidence from the National Reading Panel's Meta-Analysis*. *Review of Educational Research*, 71(3), 393–447.
10. Frajs, R. (2001). *Radošas personības rokasgrāmata*. Rīga: J. Rozes apgāds. 82.lpp
11. Geiger, J.F., Millis, K.K. (2004). *Assesing the Impact of Reading Goals and Text Structures on Comprehension*. *Reading Psychology*.
12. Geske, A., Ozola, A. (2007). *Skolēnu sasniegumi lasītprasmē Latvijā un pasaulē*. LU Akadēmiskais apgāds. 13 lpp.
13. Golubina, V. (2007). *Pirmsskolas pedagoga rokasgrāmata*. Rīga : SIA Izglītības soļi.
14. Kaņepeja R. (2003). *Es gribu iet skolā*. Puse plus. 191.lpp.
15. Krasnova, A. (2006). *Bērna fiziskā attīstība*. Pieejams: https://medicine.lv/raksti/berna-fiziska-attistiba_99519
16. Kuhn, M. R., & Stahl, S. A. (2003). *Fluency: A Review of Developmental and Remedial Practices*. *Journal of Educational Psychology*, 95(1), 3–21.
17. Lanka, A. (2003). *Pedagoģiskais process*. Rīga: RTU.
18. Lonigan, C.J., Schatschneider, C., Westberg, Laura. (2008). *Identification of children's skills and abilities linked to later outcomes in reading, writing, and spelling*. *Developing Early Literacy: Report of the National Early Literacy Panel*. 55-106.

19. Lonigan, C. J., Whitehurst, G. J. (1998). *Relative Efficacy of Parent and Teacher Involvement in a Shared-Reading Intervention for Preschool Children from Low-Income Backgrounds*. *Early Childhood Research Quarterly*, 13, 263-290.
20. Miteva-Teneva, M. P. (2021). *The Process of Reading in First Graders*. *Knowledge: International Journal*, 46 (2), 293.
21. Neuman, S. B., Roskos, K. (2005). *The state of state pre-kindergarten standards*. *Early Childhood Research Quarterly*, 20(2), 125–145.
22. Ozoliņa, A. (2013). *Interaktīvi mācību materiāli matemātikas prasmju veidošanai un attīstīšanai skolēniem ar speciālām vajadzībām*. Metodiskais materiāls Rīga: VISC.
23. Pirmsskolas mācību programma (2018). *Kompetenču pieeja mācību saturā*. Pieejams: <https://mape.skola2030.lv/resources/10> .
24. Psihologu prakse (2016). *Pirmsskolas bērna saskarsme ģimenē un emocionālā attīstība*. Pieejams: <http://psihologukonsultacijas.lv/2016/11/10/pirmsskolas-berna-saskarsme-gimene-un-emocionala-attistiba/>
25. Raising Children Network Limited. (2014). *Language development: 5-8years*. Pieejams: <https://raisingchildren.net.au/school-age/development/language-development/language-5-8-years#language-development-in-children-at-5-8-years-early-literacy-and-language-sounds-nav-title>
26. Rašcevska M., Umbraško S., Vabale A., Orlovska M., Sokola–Nazarenko M. (2019). *Lasītprasmes veicināšana: intervences nodarbības Acadience™ (DIBELS Next) testa kontekstā*. Rīga: LU, VISC.
27. Riley, J. (2006). *Language and Literacy 3-7 : Creative Approaches to Teaching*. London: SAGE Publications Ltd, 259.lpp.
28. Rozenfelde, M. (2017). *Lasītmācīšana viegli un ar prieku*. Rokasgrāmata skolotājiem. Projekts “REF: Reading With ease and fun”.
29. Sanders, L. (2009). *Literacy and Child Health*
30. Skola2030 (2019). *Pirmsskolas izglītības vadlīnijas*.
31. Snow C.E., Burns M.S., Griffin P. (1998). *Preventing Reading Difficulties in Young Children*. National Academy of Sciences National Research Council, Washington, DC. Commission on Behavioral and Social Sciences and Education. Pieejams: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED416465.pdf>
32. Šēfere-Šteinberga, G. (2022). *Spēļu izmantošana izglītības procesā*. Pieejams: <https://epale.ec.europa.eu/lv/blog/izglitojosas-speles-ka-macibu-metode>
33. Servuta, I. (2021). *Spēles vieta pedagoģiskajā procesā*. Pieejams: <https://epale.ec.europa.eu/lv/blog/izglitojosas-speles-ka-macibu-metode>

34. Skujiņa V., Beļickis I., Blūma D., Koķe T., Blinkena A. (2000). *Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: Zvaigzne ABC. 248. lpp.
35. Tūbele, S. (2011). *Lasītinteresi veicinošie un kavējošie faktori*. Sabiedrība, integrācija, izglītība, I daļa.
36. UNESCO (2004). *The Plurality of literacy and its implications for policies and programmes: position paper*. Pieejams: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000136246>
37. Valsts izglītības satura centrs. Pirmsskolas mācību programma. Pieejams: <https://mape.gov.lv/api/files/484E21C4-207E-4089-AEED-B2AA48C275BE/download>
38. Vītola, V. (2017). *Bingo. Dziesmas, rotaļas, dejas bērniem*.
39. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
40. Whitehurst, G. J., & Lonigan, C. J. (1998). *Child development and emergent literacy*. *Child Development*, 69(3), 848–872.
41. Zariņa, S. (2019). *Lasītprasme un tās attīstības īpatnības pirmsskolā*. Pieejams: https://maciunmacies.valoda.lv/wp-content/uploads/2019/10/Lasitprasme_Sandra_Zarina.pdf
42. Zariņa S. (2025). *Skolotāja grāmata. Metodiskie ieteikumi pirmsskolas pedagogiem bērnu lasītprasmes veicināšanai*. Pieejams: https://du.lv/wp-content/uploads/2025/01/Skolotaja_gramata_metodiskie_ieteikumi_05_12_2024.pdf

GALVOJUMS

Es, Terēze Sedleniece, apliecinu, ka darbs izstrādāts atbilstoši zinātniskās ētikas principiem.

Darbā izmantotā literatūra u.c. avoti norādīti literatūras u.c. avotu sarakstā.

Dažāda veida informācijai (atziņām, citātiem, attēliem, tabulām u.c.), kas iegūta no minētajiem avotiem, pētnieciskajā darbā un tā pielikumos norādītas atsauces.

Darba autors

Terēze Sedleniece

Datums: 23.05.2025